

El valor de novel·lar una biografia aliena

Amb el fragment en anglès de les pàgines 94-105 d'aquest llibre embastat en català amb una ajuda econòmica de la Generalitat de Catalunya, atorgada el 26 de juliol del 2012, l'escriptora Monika Zgustova (Praga, 1957) la primavera del 2011 va assistir, convidada per l'Institut de Cultura txec com a representant de la seva literatura, al World Voices Festival organitzat a Nova

York pel PEN International. Dos anys després, aquella novel·la que va presentar-se amb el títol anglès d'*Ice*, s'ha promocionat a Barcelona i a Madrid amb una edició simultània en català i en castellà amb el títol definitiu de *La nit de Vàlia* i amb tots els fragments d'aquelles pàgines, que en delaten la procedència.

L'escriptora, resident a Sitges des de l'any

1988, va deixar l'estat comunista de Txecoslovàquia essent una adolescent i va traslladar-se als Estats Units, on acabaria doctorant-se en literatura comparada a la Universitat d'Illinois. Un cop establerta a Catalunya, es va donar a conèixer com a traductora al català del txec i del rus i com a autora d'obres de ficció i de pseudoficció, com ara una biografia novel·lada de Bohumil Hrabal. La construcció del seu pont personal entre el corrent literari barceloní i la literatura eslava l'ha fet mereixedora de reconeixements d'una banda i l'altra, com és el cas del Premi Ciutat de Barcelona i el de les Lletres Catalanes, el premi *Gratias Agit*, de l'estat txec, o el Premio de Traducción Ángel Crespo en castellà. Ara ha posat tota aquesta experiència i prestigi al servei de *La nit de Vàlia*, promocionada com una novel·la contra la repressió soviètica, però que és tota una altra cosa.

Sí, hi ha una història d'amor, i sí, s'hi denuncia l'horror del *gulag*, l'infame sistema estalinista de control d'opinions i consciències. Però malgrat que en aquesta altra banda d'aquell vell mur d'acer de la Guerra Freda el bàndol que va guanyar-la torni a explotar encara més les misèries del vençut per amagar les pròpies, no és pas aquest el mèrit i el risc que pren Monika Zgustova amb aquesta novel·la. La promoció mediàtica (i l'autora i l'editorial en el llibre) repeteix que el 2009 l'escriptora va conèixer en un viatge a Moscou les supervivents dels camps de treball de la Sibèria i que va entrevistar-les per elaborar aquest llibre i un altre que anuncia properament, de contes.

Aquesta novel·la és una d'aquelles biografies: la de Valentina Grigorievna Ievleva-Pavlenko, la mateixa que hom pot trobar literalment entre les pàgines 317-352 del llibre *Remembering the Darkness: Women in Soviet Prisons*, publicat a Lanham, Maryland, el setembre del 2001, per la professora de rus de la San Diego State University, Veronica Shapovalov. I és aquí on es pot valorar el risc i el mèrit de Zgustova. *

D'origen txec, Monika Zgustova ha traduït i ha gestat la seva obra de ficció en català
ANDREU PUIG

LA NIT DE VÀLIA
Monika Zgustova
Editorial: Proa
(Barcelona, 2013)
Pàgines: 405
Preu: 19 euros

POESIA JORDI LLAVINA

Lletra ferida

Aquest és un llibre difícil de classificar. Té la intensitat de la poesia, una semblant brevetat i contenció. Però, alhora, mostra una certa ambició filosòfica. Un primer text, força diferent de la resta, proposa de fer respirar aquesta ferida del títol, d'obrir-la de bell nou, de tornar-la a fer bategar: "L'escriptura de la ferida com a fórmula que la guareix de la fiblada del dolor que l'empenya a caure precipitadament en un buit sense fi o bé a romandre ofegada per l'estretor del seu viure." No neguem la ferida, doncs. No dissimulem el dolor.

Després d'aquesta peça proemial, setze textos més (¿com és que no hi ha índex, en el llibre?) que s'estructuren en una forma antilògica: "Intimitat / Clandestinitat", "Misteri

/ Secret", "Repetició / Rutina", "Lleialtat / Fidelitat", "Pensar / Opinar"... De vegades, la parella no és contradictòria, sinó complementària. És el cas de les formades per somiar i imaginar o per la llum i la claror. Però en la resta d'exemples, la tensió entre els dos conceptes és clara i manifesta, i Amigó n'extreu sempre lliçons valuoses, que ens obliguen a tirar de llapis, a subratllar frases senceres: "Destruir un secret és molt senzill, només cal buscar, sospitar, investigar. Però aquell qui posseeix el misteri és indestructible." En el text "Con-

RESPIRAR PER LA FERIDA
Sílvia Amigó.
Editorial: Viena
(Barcelona, 2013)
Pàgines: 405
Preu: 19 euros

fidència / Confessió": "Escollim el confident per confiança. Escollim el confessor pel seu poder." O en el titulat "Mentir / Enganyar": "Hi ha persones que potser no han hagut de mentir mai, però que han enganyat sempre [...]. La mentida fa mal, sobretot a qui la diu. L'engany fa mal, sobretot a qui el pateix." És això: la capacitat d'intel·lecció d'alguns trets de l'ànima humana, tan esmunyedissa, expressada en un llenguatge net i precís, sense volutes, mineral, el que, a parer meu, fa més interessant i suggeridor aquest llibre. *